

Шарова Т.М.

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри суспільно-гуманітарних наук
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ АГРАРНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація У статті розглядається проблема формування культури академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти аграрних закладів. Наголошено на значущості академічної доброчесності як складової якісної підготовки майбутніх фахівців аграрного сектору. Проаналізовано основні напрями формування доброчесної поведінки здобувачів освіти, зокрема інтеграцію етичних норм в освітній процес, залучення до наукової діяльності, використання цифрових інструментів, участь у розробленні внутрішніх кодексів етики та роль викладача як носія академічних цінностей. Акцентовано на необхідності комплексного підходу до формування внутрішньої мотивації до дотримання принципів доброчесності як запоруки професійного становлення та суспільної відповідальності майбутніх аграріїв.

Ключові слова: академічна доброчесність, вища аграрна освіта, культура доброчесності, здобувач освіти, етика, академічне письмо.

Sharova T.M. Formation of academic integrity culture among higher education students in agricultural institutions. The article addresses the issue of developing a culture of academic integrity among students in agricultural institutions of higher education. The significance of academic integrity as an essential component of the high-quality training of future professionals in the agricultural sector is emphasized. The main directions for fostering students' ethical behavior are analyzed, including the integration of ethical standards into the educational process, engagement in scientific research, the use of digital tools, participation in the development of internal codes of ethics, and the role of the teacher as a bearer of academic values. The need for a comprehensive approach to cultivating internal motivation for adhering to the principles of academic integrity is underlined, as this serves as a foundation

for professional development and social responsibility of future agricultural specialists.

Key words: *academic integrity, higher agricultural education, integrity culture, student, ethics, academic writing.*

Актуальність дослідження. У контексті трансформацій вищої освіти України особливого значення набуває формування академічної доброчесності як системного етичного орієнтира освітньої діяльності. Для аграрних закладів вищої освіти, які готують фахівців, що працюватимуть у стратегічно важливих для держави сферах – сільському господарстві, екології, продовольчій безпеці, – питання дотримання академічної доброчесності має особливу вагу. Недоброчесність у підготовці таких фахівців може мати не лише академічні, а й суспільно-економічні наслідки. Тому формування культури академічної доброчесності у здобувачів аграрних ЗВО розглядається як пріоритетне завдання, що забезпечує якість освітнього процесу, довіру до результатів навчання та готовність майбутніх фахівців діяти відповідально й етично.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування ефективних підходів до формування культури академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти аграрних закладів вищої освіти, з урахуванням специфіки аграрної освіти та професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Академічна доброчесність визначається законодавством (Закон України «Про вищу освіту») [3] як сукупність етичних принципів і правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу. Вона включає уникнення плагіату, фальсифікації, обману, необ'єктивного оцінювання, самоплагіату, корупційних дій тощо. У цьому контексті формування культури академічної доброчесності передбачає не лише ознайомлення здобувачів з нормативною базою, а й розвиток внутрішньої мотивації до дотримання етичних норм академічної спільноти.

Ключову роль у формуванні культури академічної доброчесності відіграє освітнє середовище закладу вищої освіти. Насамперед ідеться про впровадження системної політики доброчесності, яка охоплює розробку і застосування внутрішніх кодексів, регламентів, просвітницьких програм. Позитивні результати дає інтеграція теми доброчесності у зміст навчальних дисциплін, проведення тренінгів,

дискусій, створення ситуацій морального вибору в рамках освітнього процесу.

Важливим аспектом є приклад викладача, який демонструє дотримання етичних норм, об'єктивність у оцінюванні, толерантність та відкритість. Формуванню культури академічної доброчесності сприяють також цифрові інструменти (системи перевірки на плагіат, електронні платформи для подання робіт), які не лише контролюють дотримання норм, а й стимулюють самостійну та відповідальну роботу здобувачів освіти [5, с. 103]. Серед викликів, що перешкоджають ефективному формуванню академічної доброчесності, можна виокремити низьку поінформованість здобувачів освіти щодо академічної етики, недостатній рівень критичного мислення, високий рівень стресу через академічні навантаження, що часто спонукає до порушення норм. Окремою проблемою залишається формальний підхід до перевірки на плагіат без належної роз'яснювальної роботи [8, с. 190].

Формування культури академічної доброчесності у здобувачів вищої аграрної освіти є необхідною передумовою забезпечення якісної професійної підготовки та розвитку етично відповідального фахівця. З огляду на суспільну значущість аграрної галузі, майбутні аграрії мають бути не лише компетентними, а й доброчесними в академічній, науковій та професійній діяльності. У цьому контексті важливо реалізовувати низку послідовних заходів, які сприяють формуванню сталої культури академічної доброчесності [4, с. 148].

Одним із ключових напрямів є інтеграція тематики академічної доброчесності у зміст фахових дисциплін. Це дозволяє не лише формально ознайомити здобувачів з основами академічної етики, а й актуалізувати її значення у конкретних галузевих контекстах: агрономії, агроінженерії, геодезії, екології, харчовій промисловості. Ефективним інструментом у цьому напрямі є аналіз конкретних ситуацій із порушеннями академічної або професійної етики, що мали негативні наслідки у аграрній сфері [2, с. 28].

Важливою складовою формування академічної культури є проведення цілеспрямованих освітніх заходів: семінарів, тренінгів, воркшопів, інтерактивних лекцій, під час яких здобувачі вищої освіти набувають практичних навичок академічного письма, правильного цитування, оформлення наукових текстів, уникнення плагіату [6, с. 87]. Використання цифрових інструментів для перевірки академічної

добročесності (зокрема, програмних засобів та онлайн сервісів на перевірку текстових запозичень в тексті) має супроводжуватися формуванням критичного мислення і вмінням самостійно удосконалювати якість академічного продукту. Окрему увагу слід приділити етичному самовизначенню здобувачів освіти через залучення їх до розроблення локальних документів, зокрема кодексів честі або положень про дотримання академічної доброчесності в межах факультетів чи освітніх програм. Такий підхід сприяє не лише ознайомленню з етичними вимогами, а й формуванню особистої відповідальності за їх дотримання [7, с. 54].

Значну роль у формуванні академічної доброчесності відіграє викладач як безпосередній транслятор цінностей. Його власна доброчесна поведінка, прозорість в оцінюванні, аргументованість вимог, повага до здобувачів та наукового авторства є тим етичним зразком, на який орієнтуються здобувачі освіти. Не менш важливим є формування довірливого освітнього середовища, в якому здобувачі не бояться помилятися, ставити запитання та визнавати прогалини у знаннях, замість того, щоб вдаватися до академічних порушень [1, с. 14].

Сприяння розвитку академічної доброчесності можливе також через активне залучення здобувачів аграрних закладів до дослідницької діяльності: участь у наукових гуртках, конкурсах наукових проєктів, написання та презентація наукових доповідей у партнерстві з викладачами. Така діяльність формує повагу до праці інших, розуміння принципів академічного авторства та наукової відповідальності. Необхідно також акцентувати увагу на формуванні внутрішньої мотивації до дотримання академічної доброчесності. Усвідомлення того, що чесність є основою професійної репутації, а не просто формальною вимогою закладу освіти, дозволяє здобувачам вищої аграрної освіти вибудовувати особистісну позицію, що відповідає стандартам сучасного європейського освітнього простору.

Ефективне формування культури академічної доброчесності у здобувачів аграрних ЗВО вимагає комплексного підходу, що поєднує освітню, виховну, нормативну та етичну складові. Такий підхід сприяє не лише підвищенню якості освітнього процесу, а й вихованню відповідального громадянина й доброчесного фахівця, здатного працювати на благо суспільства й держави.

Висновки. Формування культури академічної доброчесності у здобувачів вищої освіти є комплексним завданням, яке потребує

узгоджених дій усіх учасників освітнього процесу. Ефективність цього процесу визначається не лише нормативно-правовим регулюванням, а й педагогічними підходами, які сприяють вихованню відповідального, етично свідомого та науково орієнтованого фахівця. Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка і впровадження дієвих методик формування академічної доброчесності з урахуванням цифрових та інтеркультурних викликів сучасної освіти.

Література

1. Левченко М., Терешенко Н. Розвиток академічної доброчесності у здобувачів закладів вищої освіти: проблеми та перспективи. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 15. С. 1–16.
2. Листопад О., Мардарова І., Листопад Н. Формування моральних цінностей у здобувачів освіти для профілактики академічної недоброчесності. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 2.55. С. 26–38.
3. Про вищу освіту: Закон України 01.07.2014 р. №1556-VII. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Самілик Л.О. Академічна культура здобувачів вищої освіти. Академічна доброчесність: виклики сучасності / Збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (24.06 – 06.07.2019, Варшава, Республіка Польща). Варшава, 2019. С. 148–151.
5. Семеног О. Розвиток академічної культури здобувачів Phd в освітньо-культурному просторі ЗВО в умовах воєнного часу. *Освіта. Інноватика. Практика*. № 12.10.2024. С. 103–109.
6. Хіміч Я. Формування інформаційної культури здобувачів вищої освіти в цифрову епоху. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. С. 86–95.
7. Шаров С.В., Шарова Т.М. Дотримання академічної доброчесності під час проведення інтелектуальних змагань в дистанційному форматі. *Молодь і ринок*. 2023. № 9(217). С. 52–57.
8. Шарова Т.М. Авторське право на академічні курси в цифровій освіті. *Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр.* 2025. № 10. С. 190–196.